

THE JEWISH MANIFESTO FOR WALES

**THE SOUTH WALES JEWISH
REPRESENTATIVE COUNCIL**

Cyngor Cynrychioli Iddewon De Cymru

**BOARD OF DEPUTIES OF
BRITISH JEWS**

ADVOCACY | DEMOCRACY | COMMUNITY

INTRODUCTION

This Manifesto is aimed at informing both existing and prospective Members of the Senedd about Jewish interests and concerns. The Board of Deputies of British Jews and the South Wales Jewish Representative Council hope that the Manifesto will empower our elected representatives to understand and champion these causes.

In each section, the Manifesto outlines in bold the 'Policy Asks' for which we would like support from MSs and their political parties. As a summary, we have also highlighted 'Ten Commitments' that capture the essence of the community's needs.

The 2011 Census put the Welsh Jewish population at 2,064. The largest numbers live in Cardiff, Swansea and Newport, but there are Jews in every part of the country. The Welsh Jewish community is diverse in terms of religious and cultural affiliation, as well as in socioeconomic terms.

Whilst there is no single 'Jewish view', we have sought in this document to represent as much of a consensus as possible and capture the diverse range of issues which affect the Welsh Jewish community across its religious, cultural and socioeconomic diversity.

We hope that you find it useful and informative.

CONTACT

The South Wales Jewish Representative Council

The South Wales Jewish Representative Council represents Jewish groups and communities in South Wales to the Welsh Government, Welsh Assembly, local authorities, the media and other ethnic minority groups in South Wales.

T 029 2075 5660 9 Holmwood Close
M 07920 585 848 Cyncoed
E swjewishrepcouncil@gmail.com Cardiff CF23 6BT

The Board of Deputies of British Jews

The Board of Deputies of British Jews is the voice of UK Jewry – the only organisation based on cross-communal, democratic, grassroots representation.

Founded in 1760, it is the first port of call for Government, media and others seeking to understand the Jewish community's interests and concerns.

T 020 7543 5400 1 Torriano Mews
E info@bod.org.uk London
🐦 @BoardofDeputies NW5 2RZ

Copyright © 2021 The Board of Deputies of British Jews

Printed in the United Kingdom.

THE TEN COMMITMENTS

THE TEN COMMITMENTS SUMMARISE THE JEWISH COMMUNITY'S ASPIRATIONS FOR OUR POLITICAL REPRESENTATIVES.

PLEASE SHARE YOUR SUPPORT FOR THESE TEN COMMITMENTS ON SOCIAL MEDIA WITH THE HASHTAG **#TENCOMMITMENTS** AND OUR HANDLE **@BOARDOFDEPUTIES**.

THIS MANIFESTO SUMMARISES THE MAJOR CONCERNS OF THE WELSH JEWISH COMMUNITY, AND WE WOULD ASK POLITICIANS OF ALL PARTIES TO COMMIT TO:

1

WE ASK POLICYMAKERS TO:

Combat antisemitism in all its forms, wherever it appears. Adopt, promote and implement the full International Holocaust Remembrance Alliance working definition of antisemitism.

2

Ensure a guaranteed allocation of teaching time regarding faiths and faith communities in the school curriculum, to tackle hatred and help sustain Wales as a multicultural and pluralistic country.

3

Work closely with minority communities to oppose all forms of prejudice, hatred and discrimination. Promote social cohesion by supporting interfaith and intercommunal activity between all of Wales's communities.

4

Support efforts to remember and understand the Holocaust and strive to prevent any future genocide.

5

Promote peace projects that unite communities, and resist boycotts that divide communities, including public procurement boycott policies of Israel.

6

Defend the right to a Jewish way of life, including kosher meat; religious clothing and circumcision.

7

Work to entrench cultural change in the workplace that embraces flexible working to accommodate Shabbat and festival observance, be that through variable hours or working from home.

8

Support the provision of religiously and culturally sensitive health, social care and youth services.

9

Promote a more just and sustainable future in Wales and beyond, supporting efforts to tackle climate change, support refugees, address poverty and prevent human rights abuses.

10

Celebrate and support Jewish heritage and cultural institutions.

ANTISEMITISM, RACISM AND EXTREMISM

Antisemitism continues to be a major concern to UK Jewish communities, including the Jewish communities in Wales. There has been a sharp increase in antisemitic incidents during the last five years. In 2015 the Jewish community's Community Security Trust (CST) recorded 890 antisemitic incidents in the UK, which has risen every year to 1,805 in 2019.

Meanwhile, the Welsh Jewish community is alarmed that other forms of hatred, including anti-Muslim hatred and anti-black racism persist in our society. We must do all we can to root out these and other types of bigotry.

While UK Jews have thankfully not faced the armed attacks from both political and religious extremists experienced by Jews in Pittsburgh, Halle, Copenhagen and Paris, a number of plots have been uncovered in the UK and we need to remain vigilant. Growing levels of antisemitism such as online hatred, verbal abuse or graffiti can make communities feel vulnerable and isolated. We urge the Welsh Government and local authorities to work with the Jewish community to ensure that Jewish life in Wales receives any appropriate security support.

The Welsh Government was an early adopter of the International Holocaust Remembrance Alliance's (IHRA) working definition of antisemitism, a step which was very much appreciated by the Jewish community. The definition, with all of its examples, should be incorporated into codes of practice and equalities training, and to encourage any local authorities that have not adopted the definition so far, to do so. Awareness of antisemitism should be included in school anti-bullying programmes.

Some have attempted to delegitimise the internationally-respected IHRA definition on the basis of the Israel-centred illustrative examples. However, the lived reality of Jewish communities is that vitriolic and hyperbolic rhetoric around Israel has been deployed to create hostile environments for Jews and legitimise more 'recognisable' forms of antisemitism. Leaders must stand firm on the need to maintain the full IHRA definition of antisemitism in principle and practice. Recent examples include anti-Israel events being held on Holocaust Memorial Day on university campus and Israel being falsely blamed for the killing of African-American citizens by US police forces.

Jewish communities must not be forced out of the public square by antisemitism, and we must recognise that increasingly the public square is online. As part of a wider anti online hate strategy, the Welsh Government should commit to combatting online antisemitism as well.

WE ASK THAT CANDIDATES COMMIT TO:

POLICY ASK: Tackle antisemitism, racism and extremism, in Wales; publicly and unreservedly condemning it in all its forms.

POLICY ASK: Work with the Welsh Jewish community to ensure it receives appropriate security support.

POLICY ASK: Incorporate the IHRA definition of antisemitism across the codes of practice and training that inform Welsh public bodies.

POLICY ASK: Encourage all Welsh local authorities which have not adopted the IHRA definition of antisemitism to do so.

POLICY ASK: Take strong and unequivocal action against hate crime in social media.

RELIGIOUS EDUCATION

Religious Education (RE) develops pupils' knowledge and understanding of the principal religions, their cultures and values. The Jewish community believes that the teaching of RE helps foster greater understanding and sensitivity between communities. RE can ultimately help to combat misunderstanding, discrimination and prejudice, including antisemitism and anti-Muslim hatred. This is especially important for the Jewish community given its size, and the fact that many young people in Wales (and across the UK) may not have met a member of the Jewish community before.

The Jewish community is therefore concerned by any erosion of the status of RE, especially where that results in a reduction of teacher training places, and puts in doubt the future recruitment of high quality teachers. The Jewish community urges that Judaism is fully represented within all local RE syllabuses, thereby promoting tolerance and respect for the Jewish community.

Given the limited time available to teach RE, the Jewish community was disappointed when the Welsh Government decided to dilute RE by introducing 'Values and Ethics' into an already crowded timetable. If Wales is to be a welcoming environment for citizens from diverse backgrounds, pupils should be able to understand Jewish, as well as Christian, Muslim, Hindu and other faith practices and belief systems. We urge the Welsh Government to act to ensure a guaranteed amount of time is given to learning about different faiths in any new syllabus, including Judaism. The Welsh Government should also realise that schools of a religious character often have a high standard of RE and denominational RE in these settings should be seen as a virtue.

The Jewish community would support development of a programme of Judaism-specific teacher training and education. It is important that Judaism is incorporated into teacher training programmes as part of the content of the religious studies curriculum, leading into GCSE Judaism options. Furthermore, Jewish representation on Standing Advisory Councils for Religious Education should be ensured.

There are Jewish families throughout Wales, but often a Jewish student will be the only one in their class. Risks of isolation can be increased if the child is from an Israeli family, differences of language and nationality overlaying that of faith. Bullying can take on an antisemitic tone. Not every school in Wales will necessarily be experts in antisemitism. However, if a pupil states that they face bullying that targets a protected characteristic, schools should ask for advice from an expert organisation to give an evaluation as to whether such an issue exists and what education is needed. For the Jewish community, the Board of Deputies, the Community Security Trust and the Antisemitism Policy Trust can play such a role.

POLICY ASK: To guarantee a minimum amount of time for schools to teach religious studies to ensure that pupils are prepared for a multicultural society, and the Welsh society is welcoming to those of all faiths.

INTERFAITH RELATIONS

The Jewish community is committed to positive and authentic engagement with people of all faiths and none. Promoting good relations between communities proactively prevents tensions, racism and violence. Steps should be taken to educate people of different faith and belief backgrounds about each other, and proactive efforts and investment should be put into developing good interfaith relations in order to prevent tensions and promote cooperation.

While much of this work is driven from faith groups themselves at a local and national level, the Welsh Government has the resources to facilitate the strategic growth and direction of this work. The Jewish community, led by the South Wales Jewish Representative Council and the Board of Deputies, prides itself on working to enhance interfaith encounters, producing joint research, projects and events.

Organisations and projects like the Welsh Government's Faith Communities Forum, the Inter Faith Council for Wales, as well as UK-wide bodies like the Inter Faith Network for the UK, the Faith and Belief Forum, Mitzvah Day and the Council of Christians and Jews offer sustainable mechanisms and partners to deliver a more cohesive and integrated society.

POLICY ASK: Support initiatives which promote dialogue and understanding between different groups in society to prevent tensions and promote cooperation.

POLICY ASK: Outline a clear strategy to enhance community relations in Wales supported by a clear, designated budget.

HOLOCAUST ISSUES

Since 2005, Wales has officially marked Holocaust Memorial Day on 27 January every year. The Day does not just commemorate the Nazi Holocaust of the Jews, but also the genocides in Cambodia, Rwanda, Bosnia and Darfur.

Like other Holocaust-related activities, the aim is not just to remember the past, but to create a consciousness that will help prevent any other genocides happening in the future. Holocaust denial and revisionism is widely abhorred, but it continues - and appears to have been given new license to spread online through social media.

With each passing year there are fewer Holocaust survivors able to tell their stories. Therefore, it is important for schools across Wales to teach students about the Holocaust. Bodies like the Holocaust Memorial Day Trust, the Holocaust Educational Trust, the Anne Frank Trust and Yom HaShoah UK all merit support.

In 2019/20, the Welsh Government provided a grant of £119,000 to the Holocaust Educational Trust to deliver the Lessons from Auschwitz project, and in January 2020 children from 70 schools visited Auschwitz. Pandemic conditions allowing, the Welsh Government should renew its commitment to this vital project.

The Welsh Government should encourage all local authorities and schools to commemorate Holocaust Memorial Day. The Holocaust Memorial Day Trust can offer advice and resources to support in person and virtual commemoration events.

POLICY ASK: Support Holocaust education, remembrance and commemoration, research and survivor testimony.

POLICY ASK: Refute and confront individuals and political movements who seek to minimise or downplay the Holocaust.

POLICY ASK: Include and expand Holocaust education in schools to prevent ignorance which can in some cases lead to revisionism or denial, and renew Welsh school engagement in the Holocaust Educational Trust's Lessons From Auschwitz project.

POLICY ASK: Recognise Holocaust Memorial Day as a day of national significance and actively encourage the Welsh local authorities and schools to engage and join in the commemorative candle lighting on 27 January.

POLICY ASK: Ensure sustained funding for the Holocaust Memorial Day Trust to enable them to continue providing and expand support for local Holocaust Memorial Day commemorations in Wales.

POLICY ASK: Show solidarity with all the victims of Nazi persecution, including Jews, Gypsies, homosexuals, disabled people and political opponents of Nazism, as well as the victims of subsequent genocides in Cambodia, Rwanda, Bosnia and Darfur.

ISRAEL and THE MIDDLE EAST

The vast majority of the Jewish community in Wales feel that Israel forms some part of their identity, regardless of their views on the country's politics. The religion and history of Judaism and the Jewish people is inextricably linked to Israel and many Welsh Jews have family living in Israel.

Events in the Middle East, therefore, have an inevitable impact on the diaspora community. There is empirical evidence demonstrating that increased tensions or outbreaks of violence in the Middle East lead to an increase in antisemitic incidents targeting Jewish individuals and communities in the UK and Europe, with Wales being no exception.

The Boycott, Divestment and Sanctions (BDS) campaign against Israel has had a damaging effect on Jewish and Israeli people living in Wales. BDS targets non-political events and organisations including culture, arts, sports, business and academia. We stand against discriminatory boycotts that target Israel, which lay the blame on the ongoing conflict on Israel alone. In this spirit, we urge resistance of calls for boycotts of Israel at both a Senedd and a local level.

Furthermore, there are real opportunities to expand trade between Israel and Wales. In the year ending March 2020, the total amount of bilateral trade between the UK and Israel was estimated to have reached £5.1billion, and Israel has invested in the Welsh manufacturing and technology sectors. Israel also has a vibrant cultural sector. Further cooperation in these fields and a greater trade network between Wales and Israel will be of great benefit to both societies.

The Jewish community longs for peace between Israelis and their Arab and Palestinian neighbours and overwhelmingly supports a two-state solution, with a secure Israel alongside a viable Palestinian state. Through the Invest in Peace project, the Jewish community invites Israelis and Palestinians to address multifaith audiences together to make the case for peace. Rather than import conflict, we want Wales to export peace.

POLICY ASK: Promote peace projects that unite communities, and oppose boycotts that divide communities.

POLICY ASK: Support, nurture and promote the growing trade and cultural links between Israel and Wales.

RELIGIOUS FREEDOM

FLEXIBLE WORKING AROUND THE JEWISH SABBATH AND FESTIVALS

A key element of the Jewish faith is the observance of the Jewish Sabbath (Shabbat) and religious festivals. Because the Jewish days are defined from sunset to sunset, Shabbat and festivals begin on the evening before the dates specified for them by most calendars.

During Shabbat and the festivals, observant Jews will refrain from work, and will not use money, electricity or transport. Traditionally-observant Jews will often seek to take a number of festival days as leave and may ask to leave work early on Fridays, particularly in the winter months when Shabbat can begin as early as 3.30pm on a Friday afternoon.

Employers should embrace workplace flexibility that works for employees, making reasonable accommodation for these religious requirements. During the pandemic we have seen business adapt to more flexible working patterns, be that through varying hours or supporting working from home. The Welsh Government should seek to entrench that cultural change which would benefit faith observance, and family and voluntary life more widely. It can be a leader in this regard, helping show the way for the rest of the UK.

The same principles should apply to those who are legitimately claiming state benefits when their signing on arrangements may coincide with festivals. The relevant agencies should understand that traditionally-observant Jews are not generally available to work, or sign on for benefits, on Shabbat or festivals.

Schools and higher education bodies should be alive to the needs of teachers and students who require time off for religious observance, and seek to be as flexible as possible. The Board of Deputies will sometimes intervene where it feels a school or university is not making reasonable accommodation of requests for leave.

Similarly, the Board of Deputies, together with the University Jewish Chaplaincy and the Union of Jewish Students, seeks to help students in both schools and higher education to navigate issues around the times when Shabbat and Jewish festivals coincide with exams.

This is often mitigated by the sensitivity of examination boards, schools and universities, which create procedures to accommodate various religious and cultural needs.

POLICY ASK: Support accommodation and flexibility for employees, benefits claimants, teachers and students of different faiths and beliefs who wish to take time off or make alternative arrangements to observe religious holy days, including the Jewish Sabbath and festivals.

POLICY ASK: Seek to entrench cultural change around flexible working and working from home, which will support religious, family and voluntary life.

RELIGIOUS CLOTHING

The wearing of religious clothing and symbols, including in public, is an important expression of religious observance, commitment and identity. Examples in the Jewish community might include the kippah (skull-cap), hair covering for women, tzitzit (fringes on garments), or jewellery (such as necklaces) which manifest religio-cultural imagery like the Star of David.

Many other faith communities have similar dress requirements. Wherever there is not some compelling reason – such as the infringement of the rights of others, or some demonstrable safety hazard – it is important that people of different faiths be allowed to manifest their beliefs.

POLICY ASK: Promote a culture of respect for diversity, including reasonable accommodation of individuals' rights to wear religious symbols.

CIRCUMCISION

Brit Milah is the Hebrew term used to describe neonatal male circumcision in accordance with Jewish law. It is traditionally performed when a boy is eight days old, based upon the Biblical commandment (Gen. 17:10-14 and Lev. 12:3).

It is regarded as a physical sign of male Jewish identity and is probably the most widely observed of all Jewish practices. It is a minor procedure that has no negative impact on the child or on the rest of his life.

It is against Jewish law to perform Brit Milah if the procedure could pose a danger to the child, so is always postponed if required on medical grounds.

By contrast, the Jewish faith strongly opposes Female Genital Mutilation (FGM), regarding it as humiliating and abusive to women, and an assault which is often performed under unsafe and unhygienic conditions, causing serious long-term damage. FGM and Brit Milah should not be conflated.

In Wales, Brit Milah is performed by a highly-trained 'Mohel' (plural: Mohelim) who has undertaken both religious and practical instruction.

The regulatory bodies for UK Mohelim are the Initiation Society (founded 1745, serving the Orthodox communities) and the Association of Reform and Liberal Mohelim (serving the Progressive communities). These organisations are responsible for training, audit and appraisal, and for ensuring that Brit Milah is carried out under the safest possible conditions. The underlying principle is to maintain the highest possible standards for our children.

An organisation called Milah UK provides information to the public and official bodies about Jewish circumcision. It is important that governments recognise the centrality of Brit Milah to the identity of a Jewish male. Article 8 and Article 9 of the European Convention on Human Rights are of particular relevance. Article 8 focuses on the protection of private and family life, and for a Jewish male, circumcision is a key aspect of being part of the Jewish community. Article 9 provides a right to freedom of thought, conscience or religion: the right to perform Brit Milah according to Jewish tradition is a key example of a religious freedom.

POLICY ASK: Defend the right of Jews to practise circumcision according to their tradition.

KOSHER MEAT

In order for meat to be suitable for traditional Jews to eat – i.e. “kosher” – the animal from which it is derived needs to be slaughtered in a very specific way.

Shechita is a series of strictures for the process of slaughter that is based on Biblical commandments given to the Jewish people, which forbid cruelty to animals. For example, Jewish law prohibits the killing of animals for sport or harm to animals prior to slaughter.

In permitting the slaughter of animals for food, the premise of the stringent Jewish religious regulations is to ensure that the animal has a swift death, with as little pain as possible.

Any slaughter that does not meet the high standards demanded will render the animal “non-Kosher”, and prohibited to Jews. The Shechita method is conducted by a specifically trained professional known as a Shochet who is an expert in the laws of Shechita, pathology and animal anatomy.

The trainee Shochet will serve an apprenticeship with an experienced Shochet before becoming fully qualified. In the UK, a Shochet must hold two licences, one issued by the Food Standards Agency (FSA) and the other by the Rabbinical Commission for the Licensing of Shochetim. This Rabbinical Commission is a statutory body established by the Westminster Parliament and governed by Schedule 12 to The Welfare of Animals [Slaughter or Killing] Regulations 1995.

To satisfy the Rabbinical Commission, Shochetim must reapply and undertake examinations on an annual basis. There are occasionally moves in some European countries to limit or ban religious slaughter. The Jewish community seeks to work with Government, Members of the Senedd and other relevant authorities to foster understanding about this key facet of Jewish life in Wales, the UK and beyond. To support this, a dedicated organisation, Shechita UK, has been established to lead the Jewish communal response on this issue, and to offer information on this central Jewish practice.

There is little Shechita, if any, performed in Wales. This does not mean that Wales is immune from anti-Shechita campaigns.

The background to this relates to recent food labelling controversies. The Jewish community has a long tradition of labelling its food products to inform consumers that food is Kosher. But there has been alarm at recent moves by some groups to introduce pejorative labelling on Kosher (and Halal) meat. Rather than genuinely informing consumers, this campaign tends to stigmatise religious forms of slaughter over common practices in the wider meat industry that are prohibited to Jews.

Equally, whilst the moment of slaughter is important, labelling could helpfully inform consumers about other aspects of animal welfare, including how it was fed, housed and transported. The Jewish community would support comprehensive labelling that would allow consumers to know more about the lives of animals from which their meat had been sourced, and labelling which would inform consumers as to whether their meat had been killed via the Shechita method, or methods prohibited to Jews like captive-bolt, shooting, gassing, electrocution, drowning, trapping or clubbing.

POLICY ASK: Defend the right of Jews to practice Shechita (religious slaughter of animals for food).

POLICY ASK: Oppose the stigmatisation of religious minorities through pejorative labelling, and to support instead non-pejorative labelling that lists all methods of stunning and slaughter, offering real consumer choice.

HEALTH AND SOCIAL CARE

Many Jews value the option of culturally-sensitive care when choosing a social care provider. This can mean, for example, care providers and carers who can offer kosher food and meaningful experiences for Shabbat and other Jewish festivals.

This is applicable irrespective of whether the care is based at home or in a residential system. In areas where there is high Jewish population density, the UK Jewish community has developed a market-leading care sector which embraces some of the best practices in social care, and which cover a wide range of ages, stages and levels of care requirement.

These central facilities are able to offer advice, and sometimes practical help, for smaller Jewish communities such as those in Wales. The costs of culturally-sensitive care provision can be higher than in non-faith care organisations because of increased costs to provide for Jewish observance, including Kosher food.

The organisations involved, and their care facilities, are funded primarily by the Jewish community. However, local authorities often pay a significant share of the cost because these providers offer a service that no public body could supply. Jews looking for specialist care can sometimes run into problems.

Local authorities are sometimes reluctant to contribute to the additional cost of care. Furthermore, in order to receive the appropriate type of care within a suitable religious- and culturally-sensitive environment, Jews may request to leave the local authority area and the host local authority may be unwilling to contribute to it.

Likewise, the ‘destination’ local authority is frequently unwilling to assist funding a resident who has come from elsewhere. The Jewish community would ask for a constructive approach to resolve these problems, which could include flexibility from local authorities or the creation of a centrally-held funding source for citizens seeking to obtain such specialist, religiously and culturally-sensitive care.

POLICY ASK: Offer financial support to facilitate provision for specialist care providers that cater for the religious and cultural needs of their clients.

POLICY ASK: Work with local authorities to ensure that people who need to obtain care from a specialist provider in a different local authority (for religious and cultural reasons, as well as for reasons such as accessibility and availability) are able to do so, and that such care is funded.

CHAPLAINCY

A faith-sensitive health service is vital for patients. From ensuring that kosher food is available to comforting those going through life-changing and life-threatening episodes, all patients should know that an adequate chaplaincy service exists. This can be secured by NHS Trusts in two ways:

- Implement a policy that ensures that every patient is aware that a chaplaincy provision exists, which faiths are represented by available clergy and what services such as kosher food they can provide.
- All NHS Trusts should review their chaplaincy provision and policy on a regular basis. Every major faith group should have the ability to review an NHS's chaplaincy policy every five years. Cardiff United Synagogue is delighted to offer this service for NHS Trusts in Wales.

POLICY ASK: Ensure there is adequate chaplaincy provision by consulting with faith communities and information is available for patients.

GENETIC SCREENING

Genetics and genetic testing is playing an increasingly prominent role in healthcare.

From the Jewish perspective this has considerable impact – ranging from the increased incidence amongst them of infrequent lethal conditions, such as Tay Sachs disease, through to more common situations, such as in cancer screening, where Ashkenazi Jews are known to have a high frequency of mutations in the genes associated with breast and ovarian cancer.

The Jewish community believes that, in addition to the support for long term care and treatment of those affected by genetic diseases, preventive screening and research should be supported by the Welsh Government and NHS Wales.

Funding for the commissioning of services for this purpose – which may be provided most efficiently by testing laboratories elsewhere in the UK – needs to be assured.

POLICY ASK: To support the provision of appropriate care facilities for people with rare debilitating diseases and advocate for more extensive provision of appropriate genetic screening, and in particular, for screening and support for populations at risk.

AGEING

Judaism interprets the core Biblical commandment to 'honour and respect one's parents' (Exodus 20:12), and the instruction to "Stand up for an older person and show honour to the elderly" (Leviticus 19:32) as general standards for the treatment of older people.

However, there is a concern that society increasingly sees older people as a 'burden' rather than as an asset. Particularly with the challenges facing NHS Wales, there is concern that older people might be declined treatment or neglected, including their religious and cultural needs.

The Jewish community wants to see a concern for ensuring the inclusion of older people in terms of access to services, and also in terms of the social, cultural and spiritual life of our society, in partnership with the relevant agencies, organisations and community groups.

POLICY ASK: Ensure that elderly people receive the treatment and care that they need in a religiously and culturally sensitive way.

POLICY ASK: Seek the inclusion of older people in terms of both access to services, and to the social, cultural and spiritual life of our society.

QUALITY OF LIFE AND END OF LIFE

Judaism upholds the principle of the sanctity of life. When confronted with a seriously ill patient, the default Jewish option is a presumption in favour of saving life. At the same time, Judaism is also sensitive to the very real issues of suffering, and endorses palliative care, as defined by the World Health Organisation. Jewish teaching does not support futile treatment; but does regard a failure to provide for basic needs, including hydration, as unacceptably cruel. This combination of values can directly influence patient care.

They are of particular concern for people who do not have anyone to advocate for them; who have not signed advanced directives; or who do not have the capacity to give instructions. In these cases healthcare professionals may make decisions based on their subjective evaluation of "quality of life" without due consideration for patients' religious and cultural beliefs.

The provision of palliative care services has been shown to be seriously deficient. The Jewish community is strongly supportive of efforts to improve the situation. The Jewish community strongly commends the Bill sponsored by Baroness Finlay in the Westminster Parliament.

The Bill is consistent with our religious and cultural beliefs, and irrespective of whether or not it is passed, we hope that the principles underlying it would be regarded as standards of practice by the Welsh Parliament. The Welsh Government has shown how on medico-ethical issues such as organ donation, where it leads other parts of the UK may follow. It is important that the Welsh Government accounts for faith concerns in matters of life and death as its decisions may affect the entire UK eventually as well as Wales.

When loved ones do pass away, it is vital that Jewish mourning traditions are allowed to be upheld for the mental and spiritual wellbeing for the family. Bodies should be released as soon as possible to enable burial and, if an autopsy must go ahead, it should be non-invasive (electronic) if possible.

An important way these can be achieved is through the medical examiner system. Although healthcare has been devolved to the Welsh Government, the medical examiner system will be established by Westminster statute, and the good practice guidelines are being set by the UK-wide National Medical Examiner. However, the Welsh Government with its healthcare competence can take an interest in the work of medical examiners, monitoring whether referrals to the coroner are being reduced, whether bodies are being released quicker and whether non-invasive autopsies are being facilitated.

POLICY ASK: Support the premise that religious, cultural and personal beliefs should be taken into account when shaping policy concerning the final stages of life.

POLICY ASK: Monitor the implementation of the medical examiner system in Wales to help ensure that referrals to the coroner are being reduced, bodies are being released quicker and non-invasive autopsies are being facilitated.

SOCIAL ACTION

CLIMATE CHANGE

A Jewish approach to the environment begins with Genesis 2:15, where it says, "The Lord G-d took the man and put him in the Garden of Eden to work it and to take care of it". In other words, humankind has been given custodianship of the planet by the Higher Power who is its true owner. Humankind should enjoy the World, but must take care of it.

Individuals must play their part, but only national governments can effectively tackle the threat posed by human-made climate change and other forms of environmental degradation and pollution; protecting water resources, reducing carbon emissions and encouraging the use of renewable energy.

POLICY ASK: Advocate and act for individual, nationwide and international efforts to tackle climate change; protect our environment and ensure the habitability of our planet for future generations.

HUMAN RIGHTS

Numerous Jewish texts speak about the importance of caring for others and upholding their rights. Genesis 1:27 tells us that all people are created, "in the image of G-d". If all humans are created in the 'image of G-d,' it follows that all human beings have an equal, innate dignity which must be respected. Jewish thinkers, Biblical ethics and the experiences of the Jewish people have been crucial to the development of human rights. Indeed, René Cassin, a principal author of the Universal Declaration of Human Rights in 1948, was profoundly influenced by the ethics of his Jewish background and the Jewish experience of the Holocaust. UK Jewish NGOs René Cassin and the Jewish Council for Racial Equality continue to articulate Jewish human rights concerns.

As a community, we feel it is important for Wales to continue to advocate universal human rights both inside and outside its borders. Addressing issues of human rights abuses in Wales and beyond – such as modern slavery and human trafficking – is key to society's continued advancement.

POLICY ASK: Advance the cause of human rights in Wales and across the world.

IMMIGRATION AND ASYLUM

Each family in the Jewish community will have their immigration tale, of their forebears or themselves, arriving in Wales either as economic migrants or as refugees fleeing persecution. The Jewish community takes a particular interest in the plight of immigrants and asylum seekers, and shares a discomfort in loose, pejorative language that stigmatises new arrivals in this country.

Even though some controls are necessary, our political leadership must be careful not to promote hatred or baseless suspicion towards migrants or asylum seekers, who are vulnerable in an unfamiliar country.

The so-called 'Dubs scheme' enabled hundreds of Syrian child refugees to find safe haven in the UK, in an echo of the Kindertransport Programme that saved thousands of unaccompanied Jewish children before the Holocaust. Campaigning organisations such as Fair Passage are now looking to the UK Government to extend the scheme but want to strengthen their case by being able to demonstrate that local authorities are willing to find homes for unaccompanied child refugees. The Welsh Government can show leadership by engaging with local authorities to make pledges on finding such homes.

POLICY ASK: Promote fair policies towards migrants, asylum seekers and refugees, taking pains to challenge hatred against these groups.

POLICY ASK: Work with campaigners such as Fair Passage and local authorities to build the case for accepting unaccompanied child refugees into the UK.

VOLUNTEERING

Charities like the Jewish Volunteering Network and Mitzvah Day are leading examples of how to manage and mobilise volunteers. Volunteers are a valuable asset to any charitable endeavour, but it is sometimes assumed that charities can fill budget gaps by using volunteers. However, those who successfully manage volunteers know that, whilst volunteers may save on costs, they are not 'cost neutral', because the training, managing and equipping of volunteers all require resources. Any public or private sector funding into the field of volunteering is extremely worthwhile, because it has a clear 'multiplier effect'.

POLICY ASK: Support charities to improve and develop volunteering

HERITAGE

A flourishing Jewish cultural scene is testimony to a thriving and integrated community. The South Wales Jewish Representative Council plays a vital role in educating the wider, non-Jewish public and promoting good community relations through education about Judaism and the comparative experiences of Wales's migrant populations. Senedd-hosted civic Menorah lightings for Hanukkah have celebrated the Welsh Jewish experience and opened it to the wider community.

In some parts of Wales, where the Jewish community has moved away, the heritage of the Jewish community is preserved through the cemetery. The Board of Deputies of British Jews holds the title to the cemetery in Merthyr Tydfil and has interests in cemeteries in Swansea and Newport. Jewish law prohibits interference with burial grounds or graves except in very limited circumstances.

Accordingly, there is significant importance placed on the preservation, maintenance and protection of Jewish burial grounds. This is sometimes threatened by developers or geological issues, such as subsidence.

The Board of Deputies protects these cemeteries and ensures they are safeguarded from both desecration and physical dereliction. In this respect we need greater support from the authorities in ensuring that these grounds are properly protected but also supported with maintenance and preservation.

POLICY ASK: Fund faith-based cultural bodies and events which promote knowledge, understanding and good relations between different religious and ethnic groups.

POLICY ASK: Advocate for the protection and preservation of Jewish cemeteries in Wales, including through legislation and funding.

CAIS POLISI: Eirioi dros amddiffyn a chadw mynwentydd llddwig yng Nghymru, yn cynnwys drwy ddeddfwriaeth a chyllid.

CAIS POLISI: Cyllido cyff a digwyddiadau diwyllianol yn seiliedig ar ffydd sydd yn hyrwyddo gwymbodaeth, dealltwriaeth a chysylltiadau da rhwng gwahanol grwpiau crefyddol ac ethnig.

Yn unol â hynny, rhoddir pwysigrwydd sylweddol ar gadw, cynnal ac amddiffyn claddfeydd llddwig. Caiff hyn ei fygwth weithiau gan ddatblygwyr neu faterion daeargol, fel ymsuddiant. Mae'r Bwrdd Dirprwyon yn amddiffyn y mynwentydd yma ac yn sicrhau eu bod yn cael eu diogelu rhag halogiad ac esgeulusod materol. Yn hyn o beth rydym angen rhagor o gefnogaeth gan yr awdurdodau i sicrhau bod y tiroedd yma yn cael eu hamddiffyn yn gywir ond hefyd yn cael eu cefnogi gyda gwaith cynnal a chadw.

Mewn rhai rhannau o Gymru, lle mae'r gymuned llddwig wedi symud i ffwrdd, cedwir trefladaeth y gymuned llddwig drwy fynwentydd. Mae Bwrdd Dirprwyon llddwig yn dal y teitl i fynwentydd ym Merthyr Tudful ac mae ganddyn nhw fuddiant mewn mynwentydd yn Abertawe a Chasnewydd. Mae cyfrith llddwig yn gwahardd ymyrryd gyda chladdfeydd neu feddau ac eithrio mewn amgylchiadau cyfyngedig iawn.

Mae bywyd diwyllianol llddwig ffynianus yn dystiolaeth o gymuned lewyrchus ac integredig. Mae Cyngor Cynrychioladol llddwig De Cymru yn chwarae rhan holl bwysig mewn addysgu'r cyhoedd ehangach, heb fod yn llddwig a hyrwyddo cysylltiadau cymunedol da drwy addysg am lldwriaeth a phroffadau cymharol poblogaethau mudwyr Cymru. Mae goleo Menorah dinesig a gynhaliwyd gan y Senedd ar gyfer Hanukkah wedi datlu profiad llddwig Cymreig ac wedi ei agor i'r gymuned ehangach.

TREFTADAETH

CAIS POLISI: Cefnogi elusennau i wella a datblygu gwirfoddoli

Mae elusennau fel y Rhwydwaith Gwirfoddoli llddwig a'r Diwrnod Mitzvah yn engwreittiau amlyg o sut i reoli a defnyddio gwirfoddoliwyr. Mae gwirfoddoliwyr yn ased gwerthfawr i unrhyw ymndrech elusennol, ond tybir weithiau bod elusennau'n gallu llenwi bylchau cyllideb drwy ddefnyddio gwirfoddoliwyr. Ond, mae'r rhai sydd yn rheoli gwirfoddoliwyr yn llwyddiannus yn gwybod, tra bod gwirfoddoliwyr yn gallu arbed costau, dydym nhw ddim yn 'gost niwtral', oherwydd mae hyfforddi, rheoli ac atfod gwirfoddoliwyr angen adnoddau. Mae unrhyw gyllido sector cyhoeddus neu breifat i faes gwirfoddoli yn hynod o werth chwell, oherwydd mae iddo 'effaith lluosog' clir.

GWIRFODOLI

Fordd bwysig o allu cyflawni hyn ydy drwy system archwilydd meddygol. Er bod gofai iechyd wedi'i ddatgano!! Llywodraeth Cymru, fe fydd y system archwilydd meddygol yn cael ei sefydlu gan statud San Steffan, ac mae'r canllawiau arfer da yn cael eu gosod gan Archwilydd Meddygol Cenedlaethol DU gyfan. Ond, gall Llywodraeth Cymru gyda'i alluedd gofai iechyd gymryd diddordeb yng ngwaith archwilywr meddygol, monitro a ydy cyfeiradau i'r crwner yn gostwng, a ydy cyrff yn cael eu rhyddhau yn gyflymach ac ydy awtopsi anfeimwthiol yn cael eu hwyluso.

CAIS POLISI: Cefnogi'r rhagosod y dylai credoau crefyddol, diwyllianol a phersonol gael eu hystyried wrth lunio polisi yn ymwneud â chaman olaf bywyd.

CAIS POLISI: Monitro gweithrediad system archwilydd meddygol yng Nghymru i helpu i sicrhau bod cyfeiradau at y crwner yn cael eu lleihau, cyrff yn cael eu rhyddhau yn gyflymach ac awtopsi anfeimwthiol yn cael eu hwyluso.

GWEITHREDU CYMDEITHASOL

NEWID HINSAWDD

Mae'r ymagwedd lddewig tuag at newid hinsawdd yn dechrau gyda Genesis 2:15, lle mae'n dweud, "Ar Arglwydd Dd-w a gymerodd y dyn ac a'i gosododd eF yng Ngarrd Eden i'w llafurio ac i'w chadw hi"; Mewn geiriau eraill, mae dynoIryw wedi cael gofai dros y blaned gan Bwer Uwch y gwir berchenog. Fe ddylai dynoIryw fwynhau'r Byd, ond rhaid gofalu amdanu.

Rhaid i unigolion chwarae eu rhan, ond dim ond llywodraethau cenedlaethol all ddeilio yn effeithiol gyda bygythiad newid hinsawdd a grewyd gan ddyntonion a ffurfiau eraill o ddiraddio amgylcheddol a llygredd; amddiffyn adnoddau dwr, lleihau allyriadau carbon ac anng y defnydd dd ymni adnewyddadwy.

CAIS POLISI: EirioI a gweithredu dros ymdrechion unigol, cenedlaethol a rhyngwladol i ddeilio gyda newid hinsawdd, amddiffyn ein hamgylchedd a sicrhau cyfanneddolddeb ein planed i genedlaethau'r dyfodol.

HAWLIAU DYNOL

Mae sawl testun lddewig yn siarad am bwysigrwydd gofalu am eraill a chynnal eu hawliau. Mae Genesis 1:27 yn dweud wrthy'm bod yr holl bobl wedi eu creu ar ddelw D-w; Os ydy pob person wedi ei greu ar ddelw D-w; mae'n dilyn bod gan pob bod dynol urddas cyfartal, cynhenid sydd yn rhaid ei barchu. Mae meddwlwyr lddewig, moeseg beiblaidd a phroffadur'r bobl lddewig wedi bod yn holl bwysig i ddatblygiad hawliau dynol. Mewn gwirionedd roedd René Cassin, prff awdur y Datganiad Cyffrediol o Hawliau Dynol ym 1948 wedi'i ddylwanwadu'n fawr gan foeseg ei gefndir lddewig a phroffad lddewig yr Holocost. Mae Cyrff Anllywodraethol y DU, René Cassin a'r Cyngor lddewig dros Gydraddolddeb Hilliol yn parhau i'fynegi pryderon hawliau dynol lddewig. caethwasiaeth modern a masnachu pobl – yn allweddol i ddatblygiad parhaus cymdeithas.. Fel cymuned, teimlwn ei bod yn bwysig i Gymru barhau i eirioI dros hawliau dynol y tu mewn a thu hwnt i'r ffniau. Mae delio gyda materion cam-drin hawliau dynol yng Nghymru a thu hwnt – fel

CAIS POLISI: Hyrwyddo achos hawliau dynol yng Nghymru ac ar draws y byd.

MEWNFUDO ALLOCHES

Fe fydd gan pob teulu yn y gymuned lddewig stori mewnfudo, eu cyndeidau neu eu hunain, yn cyrraedd Cymru naill ai fel mudwyr economaidd neu fel ffoaduraid yn dianc rhag eriedigaeth. Mae'r gymuned lddewig yn cymryd diddordeb neilltuoI yn helyntion mewnfwdwyr a cheiswyr lloches ac yn rhannu anesmwytythd gyda iaith lac, ddifritoi sydd yn stigmateiddio'r rhai sydd yn cyrraedd o'r newydd i'r wlad hon.

Er bod angen rhywfant o reolaeth, rhaid i'n harweinyddiaeth wieiddydol fod yn ofalus rhag hyrwyddo casineb neu amheuaeth disaill tuag at fudwyr a cheiswyr lloches, sydd yn hyglwyrf mewn gwlad anghyfarwydd.

Fe wnaeth y 'cynllun Dubs' fel y'i galwyd, ailuogi cannoedd o blant o Syrta i ddarganfod hafan ddogel yn y DU, mewn adlais o'r Rhaglen Kindertransport a achubodd filoedd o blant lddewig cyn yr Holocost. Mae cyrff ymgrychu fel Fair Passage nawr yn edrych ar Llywodraeth y DU i ymestyn y cynllun ond maen nhw eisiau cryfhau eu hachos drwy allu dangos bod awdurdodau lleol yn fodlon darganfod cartrefi i blant ar eu pen eu hunain sydd yn ffoaduraid. Gall Llywodraeth Cymru ddangos arweinyddiaeth drwy ymgysylltu gydag awdurdodau lleol i wneud addewidion i ddarganfod cartrefi o'r fath.

CAIS POLISI: Hyrwyddo polisiâu teg tuag at fudwyr, ceiswyr lloches a ffoaduraid, gan herio casineb yn erbyn y grwpiau yma.

CAIS POLISI: Gweithio gydag ymgrychwyr fel Fair Passage ac awdurdodau lleol i adeiladu'r achos dros dderbyn plant ar eu pennau'u hunain i'r DU.

CAPLANIAETH

Mae wasanaeth technyd sydd yn ffydd-sensitif yn hanfodol i glieffion. O sicrhau bod bwyd kosher

ar gael i gysuro'r rhai sydd yn mynndrwy gyfnodau newid bywyd a bygwth bywyd, fe ddylai pob

claf wbyod bod gwasanaeth caplaniaeth digonol yn bodoli. Gall Ymddiriedolaethau GIG sicrhau

hyn mewn dwy ffordd:

- Gweithredu polisi sydd yn sicrhau bod pob claf yn ymybodol bod darpariaeth caplaniaeth yn bodoli, pa ffydd a gynrychiolir gan y clerigwyr sydd ar gael a pha wasanaethau fel bwyd kosher y maen nhw'n gallu eu darparu.

• Fe ddylai pob Ymddiriedolaeth GIG adolygu eu darpariaeth a pholisi caplaniaeth yn rheolaidd.

Fe ddylai fod gan pob grŵp ffydd y gallu i adolyu polisi caplaniaeth GIG bob pum mlynedd.

Mae Synagog Unedig Caerdydd yn falch o gynni y gwasanaeth yma i Ymddiriedolaethau GIG yng Nghymru.

CAIS POLISI: Sicrhau bod darpariaeth caplaniaeth digonol drwy ymgynghori gyda

chymunedau ffydd a bod gwymbodaeth ar gael i glieffion.

SCRINIO GENTAIDD

Mae geneteg a phrofi gentaidd yn chwarae rhan gynyddol amlwg mewn gofal technyd.

O'r persbectif Iddewig mae gan hyn effaith sylweddol o'r achosion cynyddol yn eu

Mae geneteg a phrofi gentaidd yn chwarae rhan gynyddol amlwg mewn gofal technyd.

O'r persbectif Iddewig mae gan hyn effaith sylweddol – yn amrywio o'r achosion cynyddol yn eu mysg o gyflyrau marwol anamI, fel afechyd Tay Sachs, i sefyllfaoedd mwy cyffredin fel sgrinio canser lle mae'n wyblyddus bod gan Iddewon Ashkenazi amlder uchel o fwtaду yn y genynnau yn gysylltiedig gyda chanser y tron a chanser yr ofari.

Mae'r gymuned Iddewig yn credu, yn ychwanegol at y gefnogaeth i ofal a thriiniaeth hir dymor y rhai sydd yn cael eu heffithio gan affechydon gentaidd, dylai'r Llywodraeth a GIG Cymru gefnogi sgrinio ataliol ac ymchwil.

Mae angen sicrhau cyllid ar gyfer comisiynu gwasanaethau i'r diben hwn – y gellid eu darparu yn

fwaf effeithiol gan labordai profi mewn manau eraill yn y DU.

CAIS POLISI: Cefnogi darpariaeth cyflusterau gofal priodol i bobl gydag afechydon nychnus

prin ac eirioI dros ddarpariaeth ehangach o sgrinio gentaidd priodol, ac yn enwedig ar gyfer

sgrinio a chefnogaeth i boblogaeth mewn perygl.

HENEIDIO

Mae Iddewiaeth yn dehongli'r gorchymyn Beiblaidd craidd 'anrhydeddu a pharchu dy rieni' (Ecsodus 20:21) a'r cyfarwyddyd i "Sefyll i fyny i berson hŷn a dangos anrhydedd i'r henoed"

(Leffiticws 19:32) fel safonau cyffredin ar gyfer triniaeth pobl hŷn.

Ond, mae pryder bod cymdeithas yn gynyddol ystyried pobl hŷn fel 'baich' yn hytrach nag fel ased. Yn enwedig gyda'r her sydd yn wynebu GIG Cymru, mae pryder y gellid gwrthod triniaeth i pobl hŷn, neu eu hesgeuliso, yn cynnwys eu hanghenion crefyddol a diwylliannoi.

Mae'r gymuned Iddewig eisiau gweld pryder dros sicrhau bod pobl hŷn yn cael eu cynnwys o ran mynediad i wasanaethau a hefyd o ran bywyd cymdeithasol, diwylliannoi ac ysbrydol ein cymdeithas, mewn partneriaeth gyda'r cyrff, asiantaethau a grwpiau cymunedol perthnasol..

CAIS POLISI: Sicrhau bod pobl hŷn yn derbyn y driniaeth a'r gofal maen nhw ei angen mewn dull sydd yn grefyddol ac yn ddiwylliannoi sensitif.

CAIS POLISI: Ceisio cynnwys pobl hŷn o ran mynediad i wasanaethau ac i fywyd cymdeithasol, diwylliannoi ac ysbrydol ein cymdeithas.

ANSAWDD BYWYD A DIMEDD OES

y cyfuniad yma o werthoedd ddyliawdadu yn uniongyrchol ar ofal claf.

Mae'n hw o bryder neilltuoI i bobI heb neb i eirioI drosty'n nhw; sydd heb lofnodi cyfarwydddebau

o flaen llaw; neu sydd heb y gallu i roi cyfarwyddiadau. Yn yr achosion yma gall gweithwyr technyd profresiynoi wneud dewisiadau yn seiliedig ar eu gwerthusiad goddtrychol o 'ansawdd bywyd' heb

ystyriaeth dyledus i gredodau crefyddol a diwylliannoi y claf.

cymeradwyo'n fawr y Mesur a noddwyd gan y Farwnes Finlay yn San Steffan.

Mae darpariaeth gwasanaethau gofal lliniarol wedi'i ddangos yn ddirffoiI ddirffgiol. Mae'r

gymuned Iddewig yn gefnogol iawn i ymdrechion i wella'r sefyllfa. Mae'r gymuned Iddewig yn

benдерfyniadau effeithio ar y DU gyfan yn y pendraw, yn ogystal ag ar Gymru.

Pan fo anwyliad yn marw, mae'n hanfodol bod traddodiadau galaru Iddewig yn cael eu cynnal er llesiant meddyioli ac ysbrydol y teulu. Dylid rhyddhau cyrff cyn gynted a phosibl i alluogi claddu ac os oes rhaid cael awtopsi, dylai fod yn anfebwwthioI (electronig) os yn bosibl.

Er mwyn i gig fod yn addas i llddewon traddodiadol i'w fwyta – h.y: "kosher" – mae angen i'r anifail, y defnyddir ei gig, gael ei ladd mewn dull penodol iawn.

Mae Shechita yn gyfres o gyfyngiadau ar gyfer y broses o ladd sydd yn seiliedig ar orchmynion beibiaidd a roddwyd i'r bobl llddewig, sydd yn gwahardd creuiondeb i anifelliaid. Er enghraifft, mae cyfrathl lldewig yn gwahardd lladd anifelliaid er mwyn chwaraeon nac achosi niwed i anifelliaid cyn eu lladd.

Wrth ganiatu lladd anifelliaid ar gyfer bwyd, rhagosodiad rheoliadau crefyddol llddewig llym ydy sicrhau bod yr anifail yn cael marwolaeth sydyn, gyda chyn llieid o boen â phosibl. Fe fydd unrhyw ladd nad yw'n ateb y safonau uchel a hawllir yn gwneud yr anifail yn "an-kosher" ac fe'i gwaherddir i lldewon. Caiff y dull Shechita ei gyflawni gan weithiwr profesiynol a hyfforddwyd yn benodol, a elwir yn Shochet, sydd yn arbenigwr yn nghyfreithiau Shechita, patholeg ac anatomi anifelliaid.

Fe fydd y Shochet dan hyfforddiant yn gwneud prentisiaeth gyda Shochet profadol cyn dod yn gywmysiedig. Yn y DU rhaid i Shochet gael dwy drwydded, un gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd (FSA) a'r llaill gan y Comisiwn Rabinaicaidd. Corff statudol ydy'r Comisiwn Rabinaicaidd a sefydlwyd gan Senedd San Steffan ac fe'i llywodraethir gan Atodlen 12 i'r Rheoliadau Llesiant Anifelliaid [Cigydda neu Ladd] 1995.

I fodloni'r Comisiwn Rabinaicaidd rhaid i Shochetim ailymgeisio a sefyll arholiadau yn flynyddol. Yn achlysurol ceir symudiadau mewn rhai gwledydd Ewropeaidd i gyfyngu neu i wahardd cigydda crefyddol. Mae'r gymuned lldewig yn ceisio gweithio gyda'r Llywodraeth, Aelodau'r Senedd ac awdurdodau perthnasol eraill i feithrin dealltwriaeth am yr agwedd allweddol yma o fywd lldewig yng Nghymru, y DU a thu hwn. I gefnogi hyn, mae corff penodol, Shechita DU wedi ei sefydlu i arwain ymateb comiwnol llddewig ar y pnc yma a chynig gwlybodolaeth ar yr arfer canolog lldewig hwn.

Ychydig iawn, os o gwbl, o Sechita a gyflawnir yng Nghymru. Dydy hyn ddim yn golygu bod Cymru yn rhydd rhag ymgrychoedd gwrth-Shechita.

Mae'r cefnid i hyn yn berthynol i ddadlodon diweddar ar labelu bwyd. Mae gan y gymuned lldewig draaddodiad hir o labelu ei gynnyrch bwyd i hysbysu defnyddwyr bod y bwyd yn Kosher. Ond bu pryder ynghylch symudiadau diweddar gan rai grwpiau i gyflwyno labelu diffriol ar gig Kosher (a Halal). Yn hytrach na hysbysu defnyddwyr go iawn, mae'r ymglyrch yma yn tueddu i stigmateiddio ffurfiau crefyddol o gigyddada dros arferion cyffredin yn y diwydiant cig ehangach a waherddir i lldewon.

Yn yr un modd, tra bod adeg cigyddada yn bwysig, gallai labelu hysbysu defnyddwyr am agweddau eraill o lesiant anifelliaid, yn cynnwys sut y cafoodd ei fwydo, ei gartrefu a'i gludo. Fe fyddai'r gymuned lldewig yn cefnogi labelu cynhwysfawr a fyddai'n galluogi defnyddwyr i wybod rhagor am fywydau'r anifelliaid y daeth y cig ohoonyn nhw, a labelu a fyddai yn hysbysu defnyddwyr os oedd eu cig wedi ei ladd drwy'r dull Shechita, neu drwy ddulliau a waherddir i lldewon fel bot-

CASI POLISI: Gwrthwynebu stigmateiddio lleiaffroedd crefyddol drwy labelu diffriol, gan yn hytrach cefnogi pob labelu annffriol sydd yn rhestru pob dull o stynio a chigydda, gan gynnig dewis real i ddefnyddwyr.

gyfer bwyd).

CASI POLISI: Amddiffyn hawl lldewon i ymarfer Shechita (cigydda crefyddol anifelliaid ar

IECHYD A GOFAL CYMDEITHASOL

Mae nifer o lldewon yn gwerthfawrogi'r dewis o ofal sydd yn ddiwyllianol sensitif pan maen nhw'n dewis darparydd gofal cymdeithasol. Gall hyn er enghraifft olygu darparwyr gofal a gofaiwyr sydd yn gallu cynnig bwyd kosher a phrofiadau ystyrlon ar gyfer y Sabath a gwyliau llddewig eraill.

Mae hyn yn berthnasol os ydy'r gofal yn cael ei ddarparu yn y cartref neu yn y system breswyl. Mewn ardaloedd lle mae dwysedd poblogaeth uchel o lldewon, mae gymuned llddewig y DU wedi datblygu sector gofal o'r radd flaenaf sydd yn cynnwys rhai o'r arferio gorau mewn gofal cymdeithasol ac sydd yn cynnwys amrediad eang o oedtrannau, camau a lefelau gofnylon gofal.

Mae'r cyffusterau canolog yma yn gallu cynnig cyngor, ac ar adegau help ymarferol, i gymunedau lldewig llai fel y rhai yng Nghymru. Gall costau gofal sydd yn ddiwyllianol sensitif fod yn uwch na chyrrff gofal di-ffydd oherwydd y cynnydd mewn costau i ddarparu ar gyfer arferion lldewig, yn cynnwys bwyd kosher.

Caiff y cyrrff dan sylw, a'u cyffusterau gofal, eu cyllido'n bennaf gan y gymuned llddewig. Ond, mae awdurdodau lleol yn aml yn talu cyffran sylweddol o'r gost oherwydd mae'r darparwyr yma yn cynnig gwasanaeth na allai unrhyw gorff cyhoeddus ei gyflawni. Gall lldewon sydd yn chwilio am ofal arbenigol wnebu problemau weithiau.

Ar adegau mae awdurdodau lleol yn anfonion cyffranu at y costau gofal ychwanegol. Ac er mwyn derbyn y math priodol o ofal o fewn amgylchedd sydd yn addas yn grefyddol ac yn ddiwyllianol sensitif, gall lldewon ofyn am gael gadael ardal yr awdurdod lleol ac efallai na fydd yr awdurdod lleol lle'tyol yn fodion cyffranu tuag ato.

Yn yr un modd, mae'r awdurdod 'cyrchfan' yn aml yn anfonion i gynorthwyo i gyllido preswlydd sydd wedi dod o rhywle arall. Fe fyddai'r gymuned llddewig yn gofyn am ddull adeiladol o ddatrys y problemau yma, allai gymnwys hyblygrwydd gan awdurdodau lleol neu greu ffynhonnell gyllido ganolog i ddinasyddion sydd yn ceisio cael gofal arbenigol, crefyddol neu ddiwyllianol sensitif.

CAIS POLISI: Cynnig cymorth ariannol i hwyluso darpariaeth ar gyfer darparwyr gofal arbenigol sydd yn darparu ar gyfer anghenion crefyddol a diwyllianol eu cleientiaid.

CAIS POLISI: Gweithio gydag awdurdodau lleol i sicrhau bod pobl sydd angen cael gofal gan ddarparydd arbenigol mewn awdurdod lleol gwahanol (am resymau crefyddol a diwyllianol, yn ogystal ag am resymau fel hygyrchedd ac argaeledd) yn gallu gwneud hynny, a bod gofal o'r fath yn cael ei gyllido.

DILLAD CREFYDDOL

Mae gwiso dillad a symbolau crefyddol, yn cynnwys yn gyhoeddus, yn fynegiant pwysig o gadw, ymroddiad a hunaniaeth crefyddol. Gail enghreifftiau yn y gymuned Iddewig gynnwys y kipah (cap ar y penglog), gorchuddio gwallt i fenywod, tzitzit (rhimynnau ar ddillad), neu enwaith (fel cadwynni) sydd yn dangos delweddau crefyddol-ddiwyllianol fel Seren Dafydd.

Mae gan nifer o gymunedau ffydd eraill ofynion gwisg tebyg. Lle bynnag nad oes rheswm anorffod – fel torri ar hawl eraill neu berygl diogelwch amwg – mae'n bwysig bod pobl o wahanol ffydd yn cael dangos eu credoau.

CASI POLISI: Hysrwyddo diwylliant o barch i amrywiaeth, yn cynnwys hawl rhesymol unigolion i wisgo symbolau crefyddol.

ENWAEDU

Brit Milah ydy'r term Hebreaidd a ddefnyddir i ddisgrifio enwaedau gwryw newydd-anedig yn unol â chyfrith Iddewig. Fe'i perfformir yn draddodiadol pan fo bachgen yn 8 diwrnod oed, yn seiliedig ar y gorchymyn Beiblaidd (Gen. 17:10-14 a Lev. 12:3).

Fe'i hysyrir yn arwydd corfforol o hunaniaeth Iddewig gwryw ac mae'n debyg mai dyrna'r arferiad Iddewig a gedwir yn fwyaf cyffredin. Mae'n driniaeth bach heb unrhyw effaith negyddol at y plentyn nag ar weddill ei fywyd.

Mae'n erbyn cyfrith Iddewig i berfformio Brit Milah os y gallai'r driniaeth achosi peryl i'r plentyn ac felly caiff ei ohirio bob amser os oes angen ar sail meddygol.

I'r gwrtwhyneb, mae'r ffydd Iddewig yn gryf yn erbyn Anffurto Organau Cenedlu Benwod (FGM) gan ei ystyried yn fychanol ac yn ddirfrol i fenywod, ac yn ymosodiad sydd yn aml yn cael ei berfformio heb fod yn ddiogel ac yn aflan, gan achosi difrod hir dymor dirfrol. Ni ddylid cyfuno FGM a Brit Milah.

Yng Nghymru caiff Brit Milah ei berfformio gan 'Mohei' (lluosog: Moheilim hyfforddedig sydd wedi derbyn cyfarwyddiadau crefyddol ac ymarferol.

Y cyrff rheoleidiol ar gyfer Moheilim y DU ydy'r 'Initiation Society' (a sefydlwyd ym 1745, gan wasanaethu'r cymunedau Unionged) a'r 'Association of Reform and Liberal Moheims' (gan wasanaethu'r cymunedau Blaengar). Mae'r cyrff yma yn gyfrifol am hyfforddiant, archwilio a gwerthuso a sicrhau bod Brit Milah yn cael ei gyflawni dan yr amodau diogelaf posibl. Yr egwyddor sylfaenol ydy cynnal y safonau uchaf posibl i'n plant.

Mae corff or enw Milah UK yn darparu gwlybodaeth i'r cyhoedd a chy'rff swyddogol am enwaedu Iddewig. Mae'n bwysig bod Llywodraethau'n cydnabod canologrwydd Brit Milah i hunaniaeth gwrywod Iddewig. Mae Erthygl 8 ac Erthygl 9 o'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol yn neilltuoel berthnasol. Mae Erthygl 8 yn canolbwynto ar amddiffyn bywyd preifat a theulu, ac i wryw Iddewig mae enwaedu yn agwedd allweddol o fod yn rhan o'r gymuned Iddewig. Mae Erthygl 9 yn rhoi hawl meddwl, cydwybod neu grefydd: mae'r hawl i berfformio Brit Milah yn unol â thraddodiad Iddewig yn enghraifft allweddol o ryddid crefyddol..

CASI POLISI: Amddiffyn hawl Iddewon i ymarfer enwaedu yn unol â'u traddodiad.

ISRAEL A'R DWYRAIN CANOL

Mae mwyafrif llethol y gymuned Iddewig yng Nghymru yn teimlo bod Israel yn ffurio rhyw ran o'u hunaniaeth, waeth Beth fo'u barn ar weidyddiaeth y wlad. Mae crefydd a hanes Iddewiaeth ar bobl Iddewig yn annatod yn gysylltiedig gydag Israel ac mae gan nifer o Iddewon Cymreig deulioedd yn byw yn Israel.

Mae gan ddigwyddiadau yn y Dwyrain Canol felly effaith anorod ar y gymuned alltud. Mae tystioiaeth empiriaid yn dangos bod tensiynau cynyddol neu achosion o drais yn y Dwyrain Canol yn arwain at ddigwyddiadau gwrth-semitaidd yn targedu unigolion a chymunedau yn y DU ac Ewrop, a dydy Cymru ddim yn eithriad.

Mae'r ymgyrch Boicot, Dihatrid a Sancsiynau (BDS) yn erbyn Israel wedi cael effaith niweidiol ar bobl Iddewig ac Israel sydd yn byw yng Nghymru. Mae BDS yn targedu digwyddiadau a chyfrff anweidyddol yn cynnwys diwylliant, celfyddydau, chwaraeon, busnes ac academia. Rydym yn sefyll yn erbyn boicotiau gwahaniaethol sydd yn targedu Israel ac wrth wneud hynny, yn gosod y bai ar y gwrthdaro parhaus ar Israel yn unig. Yn yr ysbryd hwn, anogwn wrthod galwadau am foicotio Israel ar lefel leol a lefel y Senedd.

Mae'r gymuned Iddewig yn dyhneu am heddwch rhwng yr Isrelliaid a'u gymdogion Arabaidd a Phalesteinaidd ac yn cefnogi yn llethol ateb dwy wladwriaeth, gydag Israel ddiogel ochr yn ochr gyda gwladwriaeth Balesteinaidd hyfyw. Drwy'r prosiect Buddsoddi mewn Heddwch, mae'r gymuned Iddewig yn gwahodod Isrelliaid a Phalesteiniaid i annerch cynulleidfoddd ami-ffydd gyda i gilydd i gyflwyno'r achos dros heddwch. Yn hytrach na mewnfotio gwrthdaro, rydym eisiau i Gymru fewnfotio heddwch.

CAIS POLISI: Hyrwyddo prosiectau heddwch sydd yn uno cymunedau a gwrthwynebu boicotiau sydd yn rhannu cymunedau.

CAIS POLISI: Cefnogi, methrin a hyrwyddo cysylltiadau masnach a diwyllianol cynyddol rhwng Israel a Chymru.

RHYDDID CREFYDDOL GWEITHIO HYBLYG O AMGYLCH GWYLLIAU IDDEWIG A'R SABATH

Effen allweddol o'r ffydd Iddewig ydy cadw'r Sabath (Shabbat) a gwyliau crefyddol. Oherwydd bod y calendr Iddewig yn ôl cylch y lleuad, mae'r Sabath a'r gwyliau yn dechrau ar y gyda'r nos cyn y dyddiadau a bennir iddyn nhw gan y rhan fwyaf o galendrau.

Yn ystod y Sabath a'r gwyliau fe fydd Iddewon deddfol yn rhoi'r gorau i weithio ac ni fyddan nhw'n defnyddio arian, tyddan na thrafridiaeth. Yn aml fe fydd Iddewon deddfol i tradoddiadol yn gofyn am gael nifer o ddyddiau gwyliau fel gwyliau ac etallai yn gofyn am gael gadael y gwatah yn gynnar ar ddydd Gwener, yn enwedig yn ystod misoedd y gaef pan mae'r Sabath yn gallu dechrau mor gynnar â 3.30pm ar brynhawn Gwener.

Fe ddylai cyflogwyr gynnwys hyblygrwydd yn y gweithie sydd yn gweithio i gyflogai, gan wneud addasiadau ar gyfer y gofynion crefyddol yma. Yn ystod y pandemig rydym wedi gweld busnesau yn addasu i batrymanau gwaith mwy hyblyg, boed drwy amrywio ortau neu gefnogi gweithio o gartref. Fe ddylai Llywodraeth Cymru geisio sefydlu newid diwyllianol a fyddai o fudd i gadw ffydd a bywyd teulu a gwirfoddol yn ehangach. Gall fod yn arweinydd yn hyn o beth, gan helpu i ddangos y ffordd i weddill y DU.

Fe ddylai'r un egwyddirion fod yn berthnasol i'r rhai sydd yn gyfrethiol yn hawlio budd-daliadau'r wladwriaeth pan allai eu trefniadau llofnodi gyd-daro gyda gwyliau. Fe ddylai'r asiantaethau perthnasol ddeall nad ydy Iddewon deddfol i tradoddiadol ar gael yn gyffredinol i weithio nac i lofnodi ar gyfer budd-daliadau ar y Sabath nac ar wyliau.

Fe ddylai ysgolion a chyfrff addysg uwch fod yn effro i angen athrawon a myfyrwyr sydd angen amser i ffwrdd i gadw deddfau crefyddol a cheisio bod mor hyblyg â phosibl. Fe fydd y Bwrdd Dirwyon weithiau'n ymyrryd lle mae'n teimlo nad yw ysgol neu brifysgol yn gwneud addasiadau rhesymol ar gyfer ceisiadau am wyliau.

Yn yr un modd, mae'r Bwrdd Dirprwyon, ynghyd â Chapaniaeth Iddewig Prifysgolion ac Undeb Myfyrwyr Iddewig yn ceisio helpu myfyrwyr mewn ysgolion ac addysg uwch i lywio materion o amgylch yr amseroedd pan mae'r Sabath a gwyliau Iddewig yn cyd-daro gydag arholiadau.

Caiff hyn ei liniau yn aml gan sensitiwrwydd byrddau arholi, ysgolion a phrifysgolion sydd yn creu gweithdrefnau i fodloni anghenion crefyddol a diwyllianol amrywio.

CAIS POLISI: Cefnogi bodddad a hyblygrwydd i gyflogai, hawlwyr budd-daliadau, athrawon a myfyrwyr o wahanol ffydd a chredau sydd yn dymuno cael amser i ffwrdd neu gwneud trefniadau amgen i gadw dyddiau sanctaidd crefyddol, yn cynnwys y Sabath a gwyliau Iddewig.

CAIS POLISI: Ceisio sefydlu newid diwyllianol o amgylch gweithio hyblyg a gweithio o gartref a fydd yn cefnogi bywyd crefyddol, teulu a gwirfoddol.

MATERION HOLOCOST

Ers 2005, mae Cymru yn swyddogol wedi nodi Diwrnod Cofŵr Holocost ar 27 Ionawr bob blyddyn. Mae'r Diwrnod yn cofio Holocost y Natsiaid o'r Iddewon a hefyd yr hii-laddiadau yn Cambodia, Rwanda, Bosnia a Darfur.

Fel gweithgareddau eraill yn berthynol i'r Holocost, y nod ydy cofŵr gorffennol a hefyd creu ymwybyddiaeth a fydd yn atal unrhyw hii-laddiadau eraill rhag digwydd yn y dyfodol. Mae gwadu'r Holocost ac adolygiadaeth yn cael ei ffeiddio, ond mae'n parhau – ac ymddengys ei fod wedi cael trwydded o'r newydd i ledauen ar-lein drwy'r cyfryngau cymdeithasol.

Gyda phob blyddyn sydd yn mynd heibio, mae llai o oreeswyr yr Holocost sydd yn gallu adrodd eu straeon. Mae'n bwysig felly bod ysgolion ar draws Cymru yn dysgu myfyrwyr am yr Holocost. Mae cyfrff fel Ymddiriedolaeth Diwrnod Cofŵr Holocost, Ymddiriedaeth Addysgol yr Holocost, Ymddiriedolaeth Anne Frank a Yom Hashoah UK oill yn haeddu cefnogaeth.

Yn 2019/20, darparodd Lywodraeth Cymru grant o £119,000 i Ymddiriedolaeth Addysgol yr Holocost i ddarparu'r prosiect Gwersi o Auschwitz ac ym mis Ionawr 2020 aeth plant o 70 o ysgolion i Auschwitz. Gyda amodau pandemig yn caniatáu, fe ddylai Lywodraeth Cymru adnewyddu ei ymrwymiad i'r prosiect holl bwysig yma.

Fe ddylai Lywodraeth Cymru annog pob awdurdod lleol ac ysgol i gofio Diwrnod Cofŵr Holocost. Gall Ymddiriedolaeth Cofŵr Holocost gynniig cymngor ac adnoddau i gefnogi digwyddiadau cofio mewn person ac yn rithiol.

CAIS POLISI: Cefnogi addysg a chofio, ymchwil a thystiolaeth goroeswyr yr Holocost.

CAIS POLISI: Gwrthod a wnebu unigolion a mudladau gwleidyddol sydd yn ceisio bychanu'r Holocost.

CAIS POLISI: Cynnwys ac ehangu addysg Holocost mewn ysgolion i atal anwybodaeth sydd mewn rhai achosion yn gallu arwain at adolygiadaeth neu wadu ac adnewyddu ymgysylltad ysgolion Cymru ym mhrosiect Gwersi Auschwitz Ymddiriedolaeth Addysgol yr Holocost.

CAIS POLISI: Cydnabod Diwrnod Cofŵr Holocost fel diwrnod o arwyddocad cenedlaethol ac annog awdurdodau lleol ac ysgolion Cymru i ymgysylltu ac ymuno yng ngoleuo canmwyll y cofio ar 27 Ionawr.

CAIS POLISI: Sicrhau cyllid ar gyfer Ymddiriedolaeth Diwrnod Cofŵr Holocost i'w galluogi nhw i barhau i ddarparu ac ehangu cefnogaeth i ddiigwyddiadau cofio lleol ar Ddiwrnod Cofŵr Holocost.

CAIS POLISI: Dangos undod gyda holl ddiodefwr yr eriedigaeth y Natsiaid yn cynnwys Iddewon, Sipsiwn, hoywon, pobl anabl a gwrthwynebwyr gwleidyddol Natsiaeth, yn ogystal â hii-laddiadau dilynol yn Cambodia, Rwanda, Bosnia a Darfur.

CYSTYLLTADAU RHYNG-FFYDD

Mae'r gymuned Iddewig wedi ymrwymo i ymgysylltad cadarnhaol a dilys gyda phobl o bob ffydd a rhai heb ffydd. Mae hyrwyddo cystylltadau da rhwng gymunedau yn rhagweithio yn atal tensynau, hiliaeth a thrais. Dylid cymryd camau i addysgu pobl o wahanoI gefndiroedd ffydd a chred am ei gilydd, a dylid rhoi ymdrechion a buddsoddiad rhagweithio i ddatblygu cystylltadau rhyng-ffydd da er mwyn atal tensynau a hyrwyddo cydweithrediad.

Tra bod llawer o'r gwaith yma yn cael ei yrru gan grwpiau ffydd eu hunain ar lefel leol a chenedlaethol, mae gan Lywodraeth Cymru yr adnoddau i hwyluso twf a chyfeiriad strategol y gwaith yma. Mae'r gymdeithas Iddewig, dan arweiniad Cyngor Cynrychioliadol Iddewig De Cymru a'r Bwrdd Dirprwyon yn ymfalchïo ar weithio i wella cyfarfyddiadau rhyng-ffydd, gan gynhyrchu ymchwil, prosiectau a digwyddiadau ar y cyd.

Mae cyfrff a phrosiectau fel Fforwm Gymunedau Ffydd Lywodraeth Cymru, Cyngor Rhyng-Ffydd Cymru a chyfrff DU gyfan fel y Rhwydwaith Rhyng-Ffydd i'r DU, Fforwm Ffydd a Chred, Diwrnod Mitzvah a Chyngor Cristnogion ac Iddewon yn cynniig mecanweithiau cynaliadwy a phartneriaid i ddarparu cymdeithasol mwy cydlynol ac integredig.

CAIS POLISI: Cefnogi mentrau sydd yn hyrwyddo deliog a deallwriaeth rhwng gwahanol grwpiau mewn cymdeithas, atal tensynau a hyrwyddo cydweithredia .

CAIS POLISI: Amllineu strategaeth glir i wella cysylltadau cymunedol yng Nghymru gyda chefnogaeth cyllideb glir, dynodedig.

GWRTH-SEMITIAETH, HILIAETH AC EITHAFIAETH

Mae gwrth-semitiaeth yn parhau i fod yn bryder mawr i gymunedau lddewig y DU, yn cynnwys y cymunedau lddewig yng Nghymru. Bu cynnydd amwg mewn digwyddiadau gwrth-semitadd yn ystod y pum mlynedd diwethaf. Yn 2015 cofnododd Ymddiriedolaeth Diogelwch Cymuned (CST) y gymuned lddewig 890 o ddiigwyddiadau gwrth-semitadd yn y DU, sydd wedi cynyddu bob blwyddyn i 1,805 yn 2019.

Yn y cyfamser, mae'r gymuned lddewig Gymreig wedi'u brwyrchu bod ffurtau eraill o gasineb, yn cynnwys casineb gwrth-Fwslim a hiliaeth gwrth-ddu y parhau yn ein cymdeithas. Rhaid inni wneud popeth y gallwn i gael gwared ar y rhain a mathau eraill o ragfarn.

Er nad ydy lldewon yn y DU wedi wnebu ymosodiadau arfog gan eithafyr gwleidyddol a chrefyddol fel a welwyd yn Ffitzburg, Halle, Copenhagen a Paris, mae nifer o gynllwyniau wedi'u datgelu yn y DU ac mae angen inni barhau i fod yn wyliadwrus. Yn y cyfamser, gall iefeiau cynyddol o wrth-semitiaeth fel casineb ar-lein, cam-drin geirio neu graffiti wneud i gymunedau deimlo'n hyglwyr ac yn ynysig. Anogwn Llywodraeth Cymru a llywodraeth leol i weithio gyda'r gymuned lddewig i sicrhau bod bywyd lddewig yng Nghymru yn derbyn unrhyw gymorth diogelwch priodol.

Bu Llywodraeth Cymru yn gynnar wrth fabwysiadu diffiniad Cynghrair Ryngwladol Cof'r Holocost (IHRA) o wrth-semitiaeth, cam a werthfawrogyd yn fawr gan y gymuned lddewig. Nawr yw'r amser i sicrhau bod y diffiniad, yn cynnwys ei holl enghreifftiau, yn cael ei ymgoffori mewn codau ymarfer a hyfforddiant cydraddoldebau, ac annog unrhyw awdurdod lleol sydd heb fabwysiadu'r diffiniad hyd yn hyn, i wneud hynny. Dylid cynnwys ymwybyddiaeth o wrth-semitiaeth mewn rhaglenni gwrth-Fwlio ysgollion.

Mae rhai wedi ceisio datgfreithion! diffiniad yr IRHA, a berchir yn rhyngwladol, ar sail enghreifftiau eglurhaol wedi'u canoli ar Israel. Ond, realaeth byw cymunedau lddewig ydy bod y rheithreg deffio a hyperbolig o amgylch Israel wedi'u defnyddio i greu amgylcheddau gelyniaethus i lldewon a chyfreithion! ffurfiau mwy cydnabyddadwy o wrth-semitiaeth. Rhaid i arweinyddion sefyll yn gadarn ar yr angen i gynnal diffiniad llawn IRHA o wrth-semitiaeth mewn egwyddor ac ymarfer. Mae enghreifftiau diweddar yn cynnwys cynnal digwyddiadau gwrth-Israel ar Ddiwrnod Cof'r Holocost ar gampws prifysgol a chyhyhuddo Israel ar gam am ladd dinasyddion African-Americananaidd gan luoedd yr heddlu yn America.

GOFYNNWN BOD YMGWEISWYR YN YMRWYMO I:

CAIS POLISI: Mynd i'r afael gyda gwrth-semitiaeth, hiliaeth ac eithafiaeth, yng Nghymru; gan ei gondemnio yn ei holl ffurfiau yn ddiamod ac yn gyhoeddus.

CAIS POLISI: Gweithio gyda'r gymuned lddewig Gymreig i sicrhau ei bod yn derbyn cymorth diogelwch priodol.

CAIS POLISI: Ymgoffori diffiniad yr IRHA o wrth-semitiaeth ar draws codau ymarfer a hyfforddiant sydd yn llywio asiantaethau Llywodraeth Cymru.

CAIS POLISI: Annog pob awdurdod lleol yng Nghymru nad ydyn nhw wedi mabwysiadu diffiniad yr IRHA o wrth-semitiaeth i wneud hynny.

CAIS POLISI: Gweithredu'n gryf ac yn bendant yn erbyn trosedd casineb ar y cyfrnyngau cymdeithasol.

ADDYSG GREFYDDOL

Mae Addysg Grefyddol (AG) yn datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth disgyblion am y prif grefyddau, eu diwyllianau a'u gwerthoedd. Mae'r gymuned lddewig yn credu bod addysgu AG yn helpu i feithrin mwy o o y ddealltwriaeth a sensitifffwydd rhwng cymunedau. Yn y penndraw gall AG helpu i ymiadd camddealltwriaeth, gwahaniaethu a rhagfarn, yn cynnwys gwrth-semitiaeth a chasineb gwrth-Fwslim. Mae hyn yn neilltuo! o bwysig i'r gymuned lddewig, o ystyried ei main, a'r ffaith nad ydy nifer o bobl ifanc ng Nghymru (ac ar draws y DU) etallai wedi cyfarfod aelod o'r gymuned lddewig o'r blaen.

Mae'r gymuned lddewig yn bryderus felly gan unrhyw erydiad yn statws AG, yn enwedig lle mae hynny yn esgor ar ostyngiad mewn lleoedd hyfforddi athrawon, ac mae'n creu amheuaeth o ran recriwtio athrawon o ansawdd uchel yn y dyfodol. Mae'r gymuned lddewig yn annog bod lddewiaeth yn cael ei gynrychioli'n llawn o fewn yr holl feysydd llafur AG lleol, a thrwy hynny hyrwyddo goddefnant a pharch tuag at y gymuned lddewig.

O dderbyn yr amser cyfyngedig sydd ar gael i ddysgu AG, roedd y gymuned lddewig yn siomedig pan benderyfnodd Llywodraeth Cymru lastwreiddio AG drwy gyflwyno 'Gwerthoedd a Moeseg' i amserlen oedd eisoes yn llawn. Os ydy Cymru yn mynd i fod yn amgylchedd croesawgar i ddinasyddion o amrywio! gefndiroedd, dylai disgyblion allu deall systemau cred ac arferion lddewig, yn ogystal â Chrïstnogol, Mwslim, Hindu a chredoau eraill. Anogwn Llywodraeth Cymru i weithredu i sicrhau bod amser gwariantedig yn cael ei roi i ddysgu am wahanol greoau mewn unrhyw faes llafur newydd, yn cynnwys lddewiaeth. Fe ddylai Llywodraeth Cymru helpu sylweddoli bod gan ysgollion o gymeriald crefyddol safon uchel yn ami o AG a dylid gweld AG enwadol yn y lleoliadau hyn fel rhinwedd.

Fe fyddai'r gymuned lddewig yn cefnogi datblygiad rhaglen o hyfforddiant athrawon ac addysg lddewig benodol. Mae'n bwysig bod lddewiaeth yn cael ei ymgoffori mewn rhaglenni hyfforddi athrawon fel rhan o'r cynnwys o'r cwricwlwm astudiaethau crefyddol, gan arwain i ddewisïadau lddewiaeth TGALU. Yn berthynol briodol, dylid sicrhau cynrychiolaeth lddewig ar Gynghorau Cynghori Sefydlog ar gyfer Addysg Crefyddol.

Cynunedol ac Ymddiriedolaeth Polisi Gwrth-Semitiaeth chwarae rôl o'r fath.

CAIS POLISI: Gwarantu lleiafswm amser i ysgollion ddysgu astudiaethau crefyddol i sicrhau bod disgyblion yn cael eu paratoi ar gyfer cymdeithas amlddiwyllïan! a bod y gymdeithas Gymreig yn croesawu pawb o bob ffydd.

ADDYSG GREFYDDOL

MANIFFESTO IDDEWIG CYMRU

#Y DEG YMRWYMIAD

MAE'R DEG YMRWYMIAD YN CRYNHŌI
DYHEADAU'R GYMUNED IDDEWIG AR GYFER
EIN CYNRYCHIO LWYR GWLEIDYDDOL.

RHANNWCH EICH CEFNOGAETH I'R DEG

YMRWYMIAD YMA OS GWELWCH YN DDA

AR Y CYFRYNGAU CYMDEITHASOL GYDAR

HASHNOD #DEGYMRWYMIAD A'N DOLEN

[@BOARDOFFDEPUTIES.](#)

MAE'R MANIFFESTO HWN YN CRYNHŌI PRIF
BRYDERON Y GYMUNED IDDEWIG GYMRWIG
A GOFYNNWN I WLEIDYDDION POB PLAID
YMRWYMO I:

Brwydro yn erbyn gwrthsemitiaeth yn ei holl ffurfau, lle bynnag
mae'n ymddangos. Mabwysiadu, hyrwyddo a gweithredu
diffnriad gweithredol o wrthsemitiaeth Cynghrair Rhyngwladol
Cof'r Holocaust

Sicrhau dyraniad wedi'i wariantu o amser dysgu ar ffydd a
chymunedau ffydd yn y cwricwlwm ysgol, delio gyda chasineb a
heip'u i gynnal Cymru fel gwlad amlddiwyllianol a phluraliaethol.

Gweithio'n agos gyda chymunedau lleiafrifol i wrthwnebu pob
ffurf o ragfarn, casineb a gwahaniaethu. Hyrwyddo cydlyniant
cymdeithasol drwy gefnogi gweithgaredd rhyng-ffydd a
rhyng-gymunedol rhwng holl gymunedau Cymru

Cefnogi ymdrechion i gofio a deall yr Holocaust a cheisio atal
unrhyw hii-laddiad yn y dyfodol.

Hyrwyddo prosiectau heddych sydd yn uno cymunedau a
gwrthsefyll boicotiau sydd yn rhannu cymunedau, yn cynnwys
polisiau boicot caffael cyhoeddus Israel.

Amddiffyn yr hawl i ffordd o fyw lddewig, yn cynnwys cig Kosher;
dillad crefyddol ac enwaedu.

Gweithio i sefydlu newid diwyllianol yn y gweithle sydd yn
croesawu gweithio hyblyg i ddarparu ar gyfer y Sabath a defodau
gwyliau, boed hynny drwy ortau amrywio neu weithio o gartref.

Cefnogi darpariaeth gwasanaethau iechyd, gorfal cymdeithasol a
ieuenctid sydd yn sensitif yn grefyddol ac yn ddiwyllianol.

Hyrwyddo dyfodol mwy cyflawn a chynaliadwy yng Nghymru a thu
hwnt, cefnogi ymdrechion i ddellio gyda newid hinsawdd, cefnogi
ffoaduriaid, mynd i'r afael gyda thiodi ac atal camdriniaeth hawliau
dynol.

Dathlu a chefnogi trefnadaeth a sefydliadau diwyllianol lddewig.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

CYFLWYNIAD

Mae'r Maniffesto hwn wedi'i anelu at hysbysu Aelodau Senedd cyfredig am fuddiannau a phryderon Iddewig. Mae Bwrdd Dirprwyon Cyngor Cynrychiolddol Iddewig De Cymru ac Iddewon Prydeinig yn gobethio y bydd y Maniffesto yn grymuso ein cynrychiolwyr etholedig i ddeall a chefnogi'r achosion hyn.

Ym mhob adran, mae'r Maniffesto yn amlinellu 'GoFynion Polisi' yr hoffem dderbyn cefnogaeth iddy'n nhw gan AS a'u pleidiau gwleidyddol. Fel crynodeb, rydym hefyd wedi amlygu 'Deg Ymrwymiad' sydd yn dal hanfod anghenion y gymuned.

Yn ol Cyfrithad 2011 roedd y boblogaeth Iddewig yng Nghymru yn 2,064. Mae'r nifer mwyaf yn byw yng Nghaerdydd, Abertawe a Chasnewydd ond mae Iddewon yn byw ym mhob rhan o'r wlad. Mae'r Gymuned Iddewig Gymreig yn amrywio o ran cysylltiadau crefyddol a diwyllianol, yn ogystal ac mewn termau cymdeithasol economaidd.

Er nad oes 'barn Iddewig' senl, yn y ddogfen hon rydym wedi ceisio cynrychioli'i cymaint o gonsensws â phosibl a dal yr amrediad eang o faterion sydd yn effeithio ar y gymuned Iddewig Gymreig ar draws ei amrywiaeth crefyddol, diwyllianol a chymdeithasol economaidd.

Rydym yn gobethio y bydd yn ddefnyddiol ac yn addysgiadol i chi.

CONTACT

Cyngor Cynrychioli Iddewon De Cymru
Mae Cyngor Cynrychioli Iddewon De Cymru yn cynrychioli grwpiau a chymunedau Iddewig yn Ne Cymru i Lywodraeth Cymru, Cynulliad Cymru, awdurdodau lleol, y cyfryngau a grwpiau lleiafrifoedd ethnig eraill yn Ne Cymru.

T 029 2075 5660
M 07920 585 848
E swjewis@shrepccouncil@gmail.com
9 Holmwood Close
Cyncoed
Cardiff CF23 6BT

Pwyllgor Cynrychiolwyr Iddewon Prydain
Mae Pwyllgor Cynrychiolwyr Iddewon Prydain yw llais Cymuned Iddewig Prydain - yr unig sefydliad sy'n seiliedig ar gynrychiolaeth draws-gymunedol, ddemocratidd ar lawr gwlad. Fe'i sefydlwyd ym 1760, a dyma'r man galw cyntaf i'r Lywodraeth, y cyfryngau ac eraill sy'n ceisio deall diddordebau a phryderon y gymuned Iddewig.

T 020 7543 5400
E info@bod.org.uk
@BoardofDeputies
1 Torrano Mews
London
NW5 2RZ

Copyright © 2021 The Board of Deputies of British Jews

Printed in the United Kingdom.

CYMRU

IDDEWIG

MANIFFESTO